

CALEA MĂNTUIIRII

Săptămânal editat de Centrul de Studii Teologice-Istorice și de Prognoză Pastoral-Misionară al Facultății de Teologie Ortodoxă Arad.
Redactor fondator (1935): Preot Ilarion V. Felea. Apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Timotei, Arhiepiscopul Aradului

EDITORIAL

Sfântul Apostol Toma: îndoiala care hrănește credința

Învierea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos este piatra de temelie a Creștinismului. Credința noastră nu este centrată pe o moralitate de tipul „să faci sau să nu faci cutare lucruri”, ci pe Hristos cel înviat, Biruitorul morții, pe triumful binelui asupra răului, al vieții asupra morții, al lui Hristos asupra diavolului.

Sfântul Apostol Pavel subliniază această realitate foarte clar, atunci când afirmă: „Dacă Hristos n-a înviat, zădărnica este credința voastră, sunteți încă în păcatele voastre; atunci și cei ce au adormit în Hristos au pierit. Iar dacă nădăjduim în Hristos numai în viața aceasta, suntem mai de plâns decât toți oamenii” (I Corinteni 15, 17-19). Apostolul continuă spunând că, dacă nu există înviere, în loc să ne nevoim a trăi o viață de iubire întru Hristos ar fi mai bine să mâncăm și să bem și să stoarcem cât mai mult din această viață pământească, căci după moarte nu mai e nimic.

Mulți oameni ai acestei lumi tehnologizate și sceptice în care trăim îmbrățișează fără rezerve ideea unei vieți fără înviere, adică fără o semnificație transcendentă. Astăzi, mai ales în Occident, chiar dacă se mai recunoaște Creștinismului o anume valoare morală, temelia lui, adică Învierea lui Hristos, este respinsă. Îi avem pe așa-numiții progresiști, oamenii cu „minte deschisă” („open-minded”), care, deși se mai declară încă creștini, promovează vederi ultra-liberale care neagă cu vehemență Învierea.

Dar îndoiala și nesiguranța au existat și în vremea Domnului Iisus Hristos. Ucenicii Săi nu au crezut în Învierea Sa din primul moment. Înainte de a fi martorii Învierii lui Hristos, ei au fost martorii neputincioși și înmărmuriți ai teribilei Sale morți, dincolo de care nu au mai putut să vadă ceva. Dar e bine să știm că există mai multe feluri de îndoială sau mai multe izvoare ale îndoielii. Poate și de aceea Biserica a dedicat prima Duminică după Paști îndoielnicului Toma, apostolul care a cerut să vadă și să pipăie dovezile Învierii lui Hristos cel răstignit și străpuns cu sulița. „Duminica Tomii” ne vorbește despre îndoială

ca despre o haltă prin care trece trenul credinței. Noi însă trebuie să cercetăm sorginea propriilor noastre îndoieli.

Multă lume este cuprinsă de o îndoială izvorâtă din mândrie. Aceștia nu se demit cu o credință atât „naivă, irațională și neștiințifică” cum este cea a Învierii. Societatea ultimelor secole, mai ales după epoca Iluminismului, a fost greu încercată de acest tip de îndoială. „Iluminiștii” se socotesc pe ei înșiși dumnezei și, în consecință, resping tot ce nu se potrivește gândirii lor. O astfel de îndoială nu are nicio valoare în urcușul spiritual.

Mai există o specie de îndoială echivalentă cu șovăiala credinței. Este o clătinare care apare în momentele de ispită sau de slăbiciune, făcându-ne mai nesiguri în privința adevărurilor de credință. Această stare oferă un singur beneficiu: de a ne reaminti că suntem făpturi slabe, pe care diavolul le duce în rătăcire prin ispite. E nevoie de smerenie în astfel de împrejurări, de paza minții și a inimii, de căutarea încredințării care vine de la Dumnezeu. Întrebarea e dacă ne vom asuma osteneala căutării adevărului sau ne vom lăsa dizolvați fără împotrivire în scepticismul și cinismul lumii moderne.

Există însă și o îndoială onestă care acceptă sau chiar așteaptă uneori să fie contrazisă. O îndoială care recunoaște că evidențele n-au fost în întregime descoperite sau epuizate și care nu se închide credinței și lucrării Duhului Sfânt. Astfel a fost și îndoiala Sfântului Apostol Toma. I-a fost greu să creadă vestirea Învierii pentru că fusese copleșit de evidența morții. Dar în fața Celui Înviat el nu ezită să facă saltul credinței spre o afirmație dogmatică grandioasă: „Domnul meu și Dumnezeu meu!” Acest strigăt al credinței lui Toma poate fi socotit punctul culminant al Sfintei Evanghelii după Ioan. Iată câteva comentarii lămuritoare ale Sfântului Grigorie cel Mare: „Necredința lui Toma a făcut mai mult pentru credința noastră decât credința celorlalți ucenici.

Continuare în pagina 2

Pr. Adrian MURG

PREDICA

Hristos lumina credinței Duminica a II-a după Paști (A Sfântului Apostol Toma)

„Și fiind seară, în ziua aceea, întâia a săptămânii (duminica), și ușile fiind încuiate, unde erau adunați ucenicii de frica iudeilor, a venit Iisus și a stat în mijloc și le-a zis: Pace vouă! Și zicând acestea, le-a arătat mâinile și coasta Sa. Deci s-au bucurat ucenicii, văzând pe Domnul. Și Iisus le-a zis iarăși: Pace vouă! Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi. Și zicând acestea, a suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt; Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute. Iar Toma, unul din cei doisprezece, cel numit Geamănul, nu era cu ei când a venit Iisus. Deci au zis lui ceilalți ucenici: Am văzut pe Domnul! Dar el le-a zis: Dacă nu voi vedea, în mâinile Lui, semnul cuielor, și dacă nu voi pune degetul meu în semnul cuielor, și dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede. Și după opt zile, ucenicii Lui erau iarăși înăuntru, și Toma, împreună cu ei. Și a venit Iisus, ușile fiind încuiate, și a stat în mijloc și a zis: Pace vouă! Apoi a zis lui Toma: Adu degetul tău încoace și vezi mâinile Mele și adu mâna ta și o pune în coasta Mea și nu fi necredincios ci credincios. A răspuns Toma și I-a zis: Domnul meu și Dumnezeu meu! Iisus I-a zis: Pentru că M-ai văzut ai crezut. Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut! Deci și alte multe minuni a făcut Iisus înaintea ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta. Iar acestea s-au scris, ca să credeți că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, și, crezând, să aveți viață în numele Lui”. (Ioan 20, 19-31)

Învierea Domnului, pe care am prăznuit-o cu o duminică în urmă ne-a dat încredințarea că și noi vom învia. Viața dobândește un sens nou, dobândim lumină și încredințarea că viața nu se încheie aici. Toate câte a făcut și a spus Mântuitorul a spus pentru cei ce-L ascultau, dar și pentru noi toți, pentru ca să luăm învățătura din învățătura Sa, din minunile Sale și mai ales, din minunea Învierii Sale. În învățătura Sa găsim răspunsul la întrebările „de unde venim și unde mergem”, și „ce rost avem aici pe pământ”. Viața noastră capătă sens, explicație și lumină prin Înviere.

În prima zi a Sfințelor Paști, seara, ne spune Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, S-a arătat Iisus Hristos înviat ucenicilor Săi, care stăteau ascunși de frica iudeilor, într-o cameră încuiată din Ierusalim și le-a spus: Pace vouă! Pacea de care vorbește acum Domnul, după înviere, nu înseamnă altceva decât o împăcare totală a cerului cu pământul și implicit a lui Dumnezeu cu oamenii, dar evident nu cu toți. Nu tot omul câștigă pacea cu Dumnezeu doar pentru că s-a jertfit pentru el Hristos. Ar fi o mare amăgire să crezi doar atât. Hristos ne oferă pacea Lui însă depinde doar de noi dacă știm să ne bucurăm de ea. Condiția adevăratei păci a anunțat-o îngerul la nașterea Pruncului, pacea lui

Dumnezeu o primesc cu adevărat doar cei care reușesc să devină bineplăcuți Lui prin faptele cele bune.

I-a încredințat apoi pe ucenici de Învierea Sa din morți, arătându-le mâinile și coasta străpunse de cuie și suliță pe cruce, iar prin cuvintele „Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, așa vă trimit și Eu pe voi”, (Ioan 20, 21), Domnul i-a trimis pe Apostoli la propovăduire, dându-le misiunea să vestească Evanghelia mântuirii la toate neamurile pământului. Pentru că nimeni nu poate propovădui pe Hristos dacă nu este trimis de Dumnezeu și dacă nu este întărit și sfințit de harul Duhului Sfânt Mântuitorul „a suflat asupra lor” Duh Sfânt, iar apoi le-a dat și putere să ierte păcatele oamenilor, zicând: „Luați Duh Sfânt! Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține vor fi ținute” (Ioan 20, 22-23). Vedem însă cât de importantă este această propovăduire a Cuvântului înaintea oamenilor, din această primă poruncă pe care Mântuitorul a dat-o ucenicilor după înviere. Nu le-a spus nici să se roage, nici să postească, nici să facă milostenie, ci le-a poruncit să răspândească învățătura Evangheliei, tocmai datorită importanței cunoașterii ei în vederea mântuirii.

Continuare în pagina 2

Pr. Ioan LAZĂR

Din sumar

► Icoana încredințării lui Toma
pagina 3, Sorin Gheorghe Săplăcan

► Creație și întrupare la Sfântul Isaac Sirul
pagina 4, Prof. Amalia Stana

Sfântul Apostol Toma: îndoiala care hrănește credința

Urmare din pagina 1

Atingându-L pe Hristos, el strigă: Domnul meu și Dumnezeuul meu! Iisus îi spune: Pentru că M-ai văzut, Tomo, ai crezut. Pavel, însă, zice: Credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute. Este clar, atunci, că prin credință se dovedesc cele ce nu se pot vedea. Ceea ce se vede dă cunoaștere, nu credință. Atunci, de ce i se spune lui Toma: Pentru că M-ai văzut ai crezut? Pentru că ceea ce vede și ceea ce crede sunt realități diferite. Dumnezeu nu poate fi văzut de către muritori. Toma a văzut un Om, pe Care L-a mărturisit Dumnezeu. Vederea l-a condus la credință; privindu-L pe Cel ce este om adevărat, el strigă că Acesta este Dumnezeu, Dumnezeul care nu poate fi văzut” (Omilia 26, 7-9).

Iată că această îndoială onestă a lui Toma produce până la urmă un spectacol avans în credință. Credința autentică este rareori neînsoțită de întrebări, de lupte lăuntrice, de o căutare înfrigorată a adevărului. Această îndoială ne învață să rămânem smeriți, să învățăm și să creștem. Căci fără aceste întrebări vom rămâne prunci în credință.

(Ioan 20, 19) „Și fiind seară, în ziua aceea, întâia a săptămânii (duminica), și ușile fiind încuiate, unde erau adunați ucenicii de frica iudeilor, a venit Iisus și a stat în mijloc și le-a zis: Pace vouă!”

Probabil că atunci când ucenicii au auzit aceste lucruri de la Maria, fie n-au crezut-o, fie dacă au făcut-o, ar fi spus că Hristos nu i-ar fi considerat vrednici de o asemenea viziune, chiar dacă El le promisese că-i va întâlni în Galilea. De s-a întâmplat aceasta, Hristos nu a mai lăsat nici o singură zi să treacă pentru ca ei să nu mai stăruie asupra acestei idei și să devină neliniștiți. Mai degrabă, i-a adus la o stare de dorință puternică prin conștiința că El a înviat și prin ceea ce ei au auzit de la femeie. Și când ei erau însetați să-L vadă și le era frică mare (care îndeosebi le-a făcut tânjirea mai mare), El atunci, când era seară, S-a arătat pe Sine înaintea lor. Și a făcut aceasta într-un mod minunat. De ce a apărut în timpul serii? Probabil pentru că atunci ei erau deosebit de înfricoșați.

(Sfântul Ioan Gură de Aur, Omilii la Evanghelia după Ioan 86, 2)

Întrebări născute dintr-o îmbrățișare

A venit și m-a îmbrățișat. Ar putea să-mi fie mamă – și exact așa m-a privit și mi-a vorbit acum. Mi-a urât să reușesc să păstrez întotdeauna aprinsă candeluța din suflet. Și mi-a spus cu atâta naturaleză și drag „Vă iubesc!” încât, dacă mi s-ar fi adresat cu „tu”, chiar că m-aș fi simțit ca-n brațele mamei!

Nu ne cunoaștem decât din vedere – și, totuși, mi-a purtat de grijă și mi-a oferit un minunat dar, înaintea începerii deniei din Sfânta și Marea Marți. A cuprins atât de multe într-o îmbrățișare, încât m-a emoționat.

A început slujba și aud îndemnul: „Pe Mirele, fraților, să-L iubim, candelile noastre să le îngrijim, în virtuți strălucind și în credință dreaptă”. Am tresărit și-am înțeles și mai în profunzime urarea de mai înainte. Și chiar mi-am dorit să îngenunchez, să mă rog mai conștient pentru mine, pentru acea doamnă, pentru noi toți – să ajungem să ne învrednicim să primim cunună nesticăcioasă.

Să ne păstrăm cu toții aprinsă candeluța din suflet, să luminăm și să ne luminăm din iubire pentru Dumnezeu și pentru aproapele. Mă întristez... tocmai se rostește că Iuda „a căzut din lumină, primind în-tunericul” și conștientizez cât de fragilă ne este candeluța. Cât de fragile ne sunt iubirile. Cât de tare ne entuziasmăm, cât de inconștient ne purtăm, cât de puternici ne credem și cât de mici suntem... Cât de mult

avem nevoie de a face fiecare pas cu Hristos, cât de mult avem nevoie de îmbrățișările celor din jur și, mai ales, de îmbrățișarea Lui! Nevinovat fiind, a primit să se așeze cu Trupul pe Cruce pentru noi și să-și întindă mâinile spre noi – în cea mai mare și mai plină de iubire îmbrățișare! Oamenii ne îmbrățișează. El ne îmbrățișează! Dar noi? Noi suntem dispuși a primi îmbrățișarea și a arde smerit, cu recunoștință, cu iubire multă?...

Începe citirea Sfintei Evanghelii. Mă cutremur. Vai, nouă, fecioare neînțelepte! Vai, nouă, farisei și cărturari! Vai, nouă, nebuni și orbi! Vai, nouă, șerpi și pui de năpârca! Cât de mult ne complicăm viața și cât de mult ne înălțăm inutil și ne mândrim! Cât de mult ne mai place să comentăm candelile altora – și eventual să suflăm batjocoritor spre ele! Vai, nouă, celor ce nu reușim să ne păstrăm judecata curată, mila și credința! Vai, nouă, celor ce nu ne mai oprim din goana vieții nici măcar pentru o îmbrățișare! Vai, nouă, celor ce ne îngropăm sau ne împrăștiem talanții, în fățarnicia și-n fărâdelegile noastre!

În loc să lucrăm la înmulțirea talanților și la păstrarea uleiului din candelile, de cele mai multe ori ne risipim și tânjim spre averi trecătoare. Nu ne desfacem mâinile într-o îmbrățișare de iubire, de teamă c-am pierde vreo pradă. Nu înțelegem că ceea ce-i cu adevărat al nostru e liber, nu fugă de lângă noi, și nici nu

trebuie ținut în lanțuri...

Cum de nu ne gândim la ceasul sfârșitului? Cum preferăm să ne zbatem în lăcomiile și-n egoismul nostru, cum nu ne temem de tăiere precum smochinul cele neroditor? Cum n-avem conștiința dezastrului pe care-l vedem și-l judecăm la alții – dar pe care nu-l simțim că ne îmbrățișează, că-l îmbrățișăm... riscând să rămânem afară din camera lui Hristos? Cum ne prezentăm în rol de fecioare înțelepte, crezând că putem fi bine noi, de unii singuri, fără a lumina în jur, fără a oferi și celor de lângă noi flacăra de iubire, de milostenie, de drag? Unde ne păstrăm averile și cum ne caracterizăm talanții?

Ce înțelegem din viața noastră, fără a lucra activ în ea? Fără a iubi? Fără a cădea la picioarele Mântuitorului? Fără a ne bucura de-o îmbrățișare, fără a oferi bucuria unei îmbrățișări?...

Sunt atât de multe și de auriitoare întrebările. Puse fără discernământ, în cascadă și fără a mai aștepta răspuns, ele obosec peste măsură. Și-atunci simt nevoia să mă opresc. Și să mă liniștesc. Uneori chiar nu mai pot. Mă încredințez cu totul Domnului și adorm într-o îmbrățișare. A Lui și a lumii. „Iată, Mirele vine în miezul nopții...” Iar eu mă rog să nu fie încă timpul... Simt atâta oboseală. Și parcă nici nu mai știu dacă e aprinsă candeluța de la mine din suflet.

(doxologia.ro)

Hristos lumina credinței

Urmare din pagina 1

Sfântul Apostol Toma, unul din cei doisprezece, cel numit Geamănul, nu era cu ei când a venit Iisus. El a rămas în religiozitatea populară ca „necredinciosul”, dar, deși Mântuitorul l-a mustrat pentru necredința lui vina lui cea mare a fost aceea de a nu fi fost împreună cu ceilalți Apostoli, frații săi, atunci când a venit Iisus. Când Toma este și el cu Apostolii adunați laolaltă și îl vede pe Iisus ajunge la mărturisirea credinței în El.

Momentul cel mai impresionant al Evangheliei de astăzi este acela în care Toma, întâlnindu-L pe Mântuitorul înviat din morți, a strigat: „Domnul meu și Dumnezeuul meu!” În acest strigăt se cuprind, bucuria fără margini că-L vede și el pe Învățătorul, așa cum Îl văzuseră cu opt zile înainte ceilalți ucenici, și mărturisirea părerii de rău că s-a înșelat, vreme de o săptămână, de Cel Care le spusese în mai multe rânduri că, deși va fi omorât, va învia după trei zile.

Sfinții Părinți spun că îndoiala lui Toma a fost o rânduială mai adâncă a purtării de grijă a lui Dumnezeu, anume că, lăsând pe acest Apostol să lipsească în prima zi când s-a arătat Apostolilor, lăsându-l să se frământă cu sufletul între îndoială și credință, să pregătească astfel o mărturie puternică, peste veacuri asupra adevărului învierii, nu numai pentru a pune capăt îndoielii lui Toma, ci și pentru a servi tuturor credincioșilor din

toate timpurile și din toate locurile temei puternic pentru credința lor și, prin aceasta, pentru mântuirea lor. „Fericii cei ce n-au văzut și au crezut”. Tot Sfinții Părinți, tâlcuind această întâmplare, observă că „ceea nu i s-a îngăduit Mariei Magdalena, oprită de a se atinge de Iisus, în ziua învierii, S-a îngăduit lui Toma”. Iar îndoiala lui Toma a rodit credință nezdruncinată pentru Toma și pentru câți vor crede în Iisus pe temeiul mărturiei acestuia. „Cela ce prin ușile încuiate a intrat la Sfinții Săi ucenici și Apostoli și pe Toma l-a încredințat pentru a noastră mântuire” - se spune într-o rugăciune a zilei de azi, vrând să arate că atât îndoiala cât și mărturia lui Toma a servit și servește peste veacuri tuturor credincioșilor.

Simțim și noi o asemănare între îndoiala lui Toma și îndoielile noastre, între frământările lui și frământările noastre? Fiecare dintre noi căutăm adevărul. Toma voia să se asigure că Hristos a înviat. Recunoscându-ne propriile îndoieli, îl vom înțelege mai bine pe Toma și frământările lui din ziua în care L-a văzut pe Mântuitorul Hristos murind, cu sentimentul că ceva s-a prăbușit în sufletul său. De aceea, vestea învierii a fost ceva peste așteptările sale. El va fi rostit în sine sa: „Nu se poate! Numi vine să cred! Este prea mare această veste!”, apoi cu glas tare: „Dacă nu voi vedea în mâinile Lui semnul cuielor...” și celelalte. Am trecut poate mulți dintre

noi, ca și Toma, și printr-o perioadă de îndoieli. Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că „fiecare simțire cu organul ei adică cu simțul ei, e rezervată, după fire în mod principal, potrivit unei rațiuni mai tainice, unei puteri a sufletului. Așa, spun că simțirea văzului, slujește puterii înțeleghătoare, adică minții; cea a auzului, puterii cuvântătoare (raționale); cea a mirosului, puterii irascibile; cea a gustului, puterii poftitoare; cea pipăitului, puterii vitale. Și simplu, ca să spun mai clar, vederea sau ochiul e icoana minții, auzul sau urechea, a cuvântului (rațiunii); mirosul sau nasul e icoana iușimii; gustul, a poftei; pipăitul, a vieții. Sufletul e purtat și condus de acestea prin puterile sale, după legea lui Dumnezeu, Care toate le-a făcut înțelept, în chip variat, îndreptate spre cele sensibile; și dacă se folosește bine de simțuri prin puterile sale, culegând rațiunile de tot felul ale lucrurilor și mută în sine tot ce se vede, în care se ascunde Dumnezeu, pe Care îl propovăduiește în tăcere, creează și el prin liberă alegere în cugetare o lume preafrumoasă și duhovnicească. În scopul acesta unește între ele cele patru virtuți generale, ca pe niște elemente spre închegarea lumii ce se alcătuiește din ele în chip inteligibil prin Duh. Iar fiecare virtute se naște prin împletirea unei puteri a sufletului cu simțurile. Astfel, prudența (chibzuința) din lucrarea cunosătoare și pricepută a puterii înțeleghătoare și raționale, este în

împletire cu simțirea văzului și auzului, aplicată la cele sensibile proprii acestora; bărbăția, din împletirea iușimii cu mirosul sau cu nasul, în care sălășluiește cum spun unii, duhul irascibil și aplicarea lucrării, ce rezultă din această îmbinare în mod egal (fără aprinderi și potoliri), la domeniul sensibil corespunzător; cumpătarea, din întrebuințarea moderată a puterii poftitoare unite cu simțirea gustului, în aplicarea la domeniul sensibil propriu; dreptatea, din distribuirea ordonată și armonioasă a puterii vitale în acțiune, prin simțul pipăitului, în toate și în jurul tuturor celor sensibile” (Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, trad. Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006, pp. 326-328).

Chiar dacă prezența lui Dumnezeu în Iisus Hristos e legată de concretul istoric, de concretul uman, totuși nu-L vede, nu-L aude, nu-L atinge și nu-L simte pe Iisus Hristos decât acela ale cărui simțuri spirituale au redevenit vii. Numai acela Îl percepe ca Lumina cea adevărată, ca drept Cuvântul Tatălui. Ceea ce vrea Dumnezeu să ne arate prin Întrupare, Patimi, Moarte, Îngropare și Înviere nu poate fi văzut fără credință. Dumnezeu nu e cunoscut decât prin Dumnezeu, Cel care ne dă harul credinței: „Întru Lumina Ta vom vedea Lumina” (Psalmul. 35, 9). Amin.

Icoana încrederii lui Toma

„Sărbătoare a sărbătorilor”, Învierea dă un sens morții lui Iisus pe cruce. Ea explică tot ceea ce precede și tot ceea ce urmează. Fără ea, viața creștinului pierde orice sens. „Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică-i credința voastră... și noi suntem mai de plâns decât toți oamenii” ne spune Sfântul apostolul Pavel (I Corinteni 15, 14-19).

Icoanele Învierii nu sunt numai o comemorare a zilei în care s-a petrecut istoric evenimentul Învierii lui Hristos, ci sunt și prefigurarea vieții veșnice viitoare a făpturii renașcute ceea ce Biserica numește a opta zi a creației. (Leonid Uspensky, Vladimir Lossky, *Călăuziri în lumea icoanei*, Editura Sophia, București, 2003, p. 205). În iconografia ortodoxă, momentul în sine al învierii nu este descris cu exactitate, nici nu ni se spune cum s-a produs, deci rezultă că nici icoana nu o arată, devenind inaccesibilă oricărei percepții. De aceea sunt două reprezentări care corespund cu același eveniment. Una precedă momentul Învierii cu trupul fiind cea a „pogorării la iad” și cea de-a doua care a urmat momentul este „venirea mironosițelor de dimineață la mormânt” amândouă completându-se cu icoanele arătărilor de după Înviere.

În cele ce urmează v-om vorbi pe scurt despre icoana „Arătării lui Toma” sau „Încredințarea lui Toma”. Sfântul Apostol Toma, nu a fost de față la prima arătare a Domnului iar când aflase de la ucenicii că i-a vizitat Învățătorul, el le-a răspuns că nu va crede până ce nu va pune degetul său în semnul cuielor Lui Iisus și mâna sa în coasta Lui. Această arătare a fost făcută special pentru a-l convinge pe Toma, semn că Iisus îl prețuia, dar și pentru că, la Cina cea de Taină, spusese despre ucenicii Săi (Ioan, 17), că pe nici unul nu l-a pierdut decât pe fiul pierzării.

Există o accepțiune distorsionată, generalizată în cazul lui Toma, ca să-l socotim pe el ca prototip al necredinciosului, pentru că spusese, când ucenicii l-au anunțat că au văzut pe Domnul - că el nu va crede până nu va pune degetul. Trebuie să înțelegem că el a fost anunțat de ucenici, nu Domnul i s-a arătat. El poartă „ imaginea omului modern care nu crede până nu vede, totodată inspirând o icoană pascală care amintește cu fidelitate de scena evanghelică a întâlnirii cu ucenicii, simbolizată de clădirile din jur”

(Michael Quenot, *Învierea și icoana*, Editura Christiana, București, 1999, p. 128). Ca să înțelegem mai bine starea Sfinților Apostoli, menționăm că atunci când femeile mironosițe i-au anunțat pe ucenici că l-au întâlnit pe Domnul în grădina mormântului și că El era viu, nu le-au crezut, ci au socotit zicerea lor o aiureală; când Maria Magdalena vine și le spune că a vorbit cu Domnul la mormânt și că era viu, toți au zis că este halucinația unei femei doborâte de durere. Numai Petru și Ioan au alergat la mormânt, dar nu pentru că ei crezuseră, ci pentru idea: Dar dacă... ?!

Icoana ne înfățișează o casă și înăuntru apostolii cu Mântuitorul în mijloc intrat în odaia unde erau adunați. Hristos are mâna dreaptă ridicată care ne arată chemarea să-I pipăie rănila, iar cu cea stângă trăgându-și îmbrăcămintea, își dezgolește rana coastei din dreapta. În fața Lui stă Toma care arată spre coastă cu mâna dreaptă, dar nu o atinge. Mâna stângă fie arată spre Hristos fie în alte icoane întinde spre Hristos un pergament pe care sunt scrise cuvintele sale: „Domnul meu și Dumnezeuul meu” (Ioan 20, 28), recunoscându-L cu cele două firi ale Sale omenească și dumnezeiască. Măinile Sfântului Toma sunt întinse spre Hristos precum preotul întinde mâinile la Sfânta Liturghie, la prefacerea darurilor, când arată spre potir. Sfinții Apostoli împrejurul acestui eveniment se minunează. (Dionisie din Furna, *Erminia picturii bizantine*, Editura Sofia, București, 2000, p. 118). Uimirea de pe chipurile apostolilor survine ca urmare a înțelegerii că pe ei

Hristos i-a chemat să-L pipăie și n-au crezut; I-au dat să mănânce și abia atunci au crezut. A venit Iisus pentru Toma și L-a chemat să-I pipăie rănila, dar Toma nu a pipăit, ci a crezut mărturisind.

Toma este omul rațional care are nevoie de dovezi, dar nu atât de amănunțite cum i-au cerut apostolii lui Iisus. Toma nu era un necredincios, ci un om care avea nevoie numai de o mică dovadă, pentru a se arunca în marele întuneric al cunoașterii lui Dumnezeu, pentru care va merge până la moarte. Urma cuielor, rana produsă în coastă Sa de către suliță, urmele tuturor chinurilor îndurate în timpul patimilor toate dovedesc firea divino-umană a lui Hristos mărturisită de întreaga compoziție a icoanei.

Chemarea lui Toma, înfățișată prin gestul mâinii drepte a lui Hristos reliefează cuvintele că „nimeni nu poate vine la Mine fără a fi mai întâi atras de Tatăl Meu”. (Ioan 6, 44) De aceea nu venim la Dumnezeu dacă Iisus nu ne cheamă pe nume, pe fiecare. Odată chemați, reacția noastră poate fi ca a Mariei, ne aruncăm la picioarele Lui, sau ca a lui Iuda, ne ducem la pierzare. Chemată pe nume, Maria L-a recunoscut și L-a numit Rabuni; Chemat, Toma a răspuns: „Domnul meu și Dumnezeuul meu”. Fiecare suntem atrași/chemați de Iisus, pe multe căi, până ce mintea ni se luminează, înțelegem chemarea și ne aruncăm la picioarele Lui.

La arătarea către ucenici, Iisus a mâncat pește și un fagure de miere pentru a-i convinge că nu era un strigoi, deși îl pipăiseră. În tot Orientul, până

astăzi (și în unele locuri în țara noastră), există superstiția adânc înrădăcinată că un strigoi sau diavol te poate înșela cu un trup aparent din carne și oase, dar ceea ce spiritul nu poate face este să mănânce. Iisus le-a spulberat această îndoială mâncând.

„Încetineala cu care au crezut ucenicii în Învierea Domnului a fost poate o slăbiciune din partea lor; dar, mai mult, ia a fost puterea noastră. Ca răspuns la îndoielile lor ei au primit numeroase dovezi ale Învierii: și când luăm cunoștință de ele putem spune că îndoielile Apostolilor sunt pentru noi ocazia de a ne întări credința. Maria Magdalena care a crezut imediat, ne este mai puțin de folos decât Toma, care a rezistat mai mult timp. Căci îndoiala sa la făcut să atingă urmele lui Hristos vindecând prin aceasta rana îndoielii din inima noastră.” (Sfântul Grigorie cel Mare, *Omilia 29*, Patrologia Latina, 76, 1213-1216).

Tot Vechiul Testament este orientat spre venirea lui Hristos. Întruparea Fiului lui Dumnezeu și Învierea sunt împlinirea finală a acestei tendințe spre Hristos. Ele scot în evidență prezența lui Dumnezeu în centrul istoriei, iluminând totul: „Nu te teme! Eu sunt Cel dintâi și Cel de pe urmă. și Cel ce sunt viu. Am fost mort și, iată, sunt viu, în vecii vecilor și am cheile morții și ale iadului” (Apocalipsa 1, 17—18). Ca și în icoană, Hristos coboară în adâncul ființei noastre și ne smulge din îndoială și din întunericul necredinței. Integrarea în Cel răstignit și înviat implică faptul că „ne-am îngropat împreună cu El prin botez în moartea Sa” (Coloseni 2, 12).

Punct de referință în viața creștină, Învierea lui Iisus Hristos, Fiul Lui Dumnezeu luminează fiecare moment și fiecare aspect al acesteia. Prin Înviere, cele mai simple fapte de viață, fie că este vorba de a bea sau de a mânca, de a ne trezi dimineața sau de a ne culca, chiar faptul de a trăi, devin conexe transfigurării și își regăsesc în cult sensul lor profund, din cauza integrării icoanei în misterul liturgic, Icoanele arătărilor lui Hristos ni se înfățișează de o bogăție extraordinară pentru înțelegerea Tainei Învierii și a trăirii credinței în Mântuitorul Iisus Hristos înviat, a cărui lumină prefăce noaptea pascală în „Ospăț al bucuriei” și în „Sărbătoare a întâlnirii”.

Sorin Gheorghe SĂPLĂCAN

Cel ce va răbda până la sfârșit se va mântui

Zis-a Domnul: „Cel ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui” (Matei 24, 13). Iar răbdarea este îmbinarea tuturor virtuților. Căci niciuna dintre virtuți nu stă fără ea. Deoarece „tot cel ce se întoarce înapoi nu este vrednic de Împărăția Cerurilor” (Luca 9, 62). Chiar dacă i se pare cuiva că se împărtășește de toate virtuțile, dacă nu va răbda până la sfârșit și nu se va izbăvi de cursele diavolului, nu este vrednic să ajungă în Împărăția Cerurilor. Fiindcă și cei ce au luat arvuna au nevoie de răbdare, ca să primească răsplată desăvârșită în veacul viitor.

În toată știința și cunoștința este nevoie de răbdare. Și pe drept cuvânt. Pentru că nici lucrurile cele sensibile nu se fac fără ea, iar dacă i s-a făcut cuiva vreunul dintre ele, are nevoie de răbdare ca să-i rămână ceea ce i s-a făcut. Și simplu grăind, tot lucrul înainte de a se face, prin ce se face și odată făcut, prin ea rămâne și fără de ea nu stă, nici nu se desăvârșește. Pentru că dacă este bun, ea îl prilejuiește și îl păzește; iar dacă este rău, ea dă ușurare și tărie de suflet și nu lasă pe cel ispitit să fie strâmtorat de descurajare, care este arvuna gheenei.

Ea are puterea să omoare deznădejdea, care omoară sufletul. Ea învață sufletul să se mângâie și să nu slăbească de mulțimea războaielor și a necazurilor. Pe ea neavând-o Iuda, a găsit moartea cea îndoită, ca un lipsit de experiență războiului. Pe ea având-o fruntașul Petru, deși a căzut, dar ca un cercat în război a biruit pe diavolul care-l doborâse. Pe ea aflând-o monahul acela care a căzut în curvie, a biruit pe cel ce l-a biruit, nesupunându-se gândului deznădejdii care-l împingea să părăsească chilia și pustiu, ci cu răbdare zicând către gânduri:

n-am păcătuit și iarăși zic vouă n-am păcătuit.

O dumnezeiască înțelepciune și răbdare a viteazului bărbat! Această fericită virtute l-a desăvârșit pe Iov și toate bunătățile lui cele dintâi. Căci numai puțin dacă ar fi slăbit în ea, dreptul ar fi pierdut toate cele dintâi. Dar cel ce cunoștea răbdarea lui, a îngăduit bătaia spre desăvârșirea lui și spre folosul multora.

(Sfântul Petru Damaschinul, *Filocalia*, vol V, „Învățătură duhovnicești”, cuv. 5, Editura Humanitas, București, 2009 p. 204-205)

Taina credinței, mântuirea

„Ferițiți cei ce n-au văzut și au crezut!” Acestea sunt cuvintele Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos îndreptate către Toma și ceilalți Apostoli în Duminica de după Slăvita Sa Înviere și se adresează tuturor creștinilor care în cei două mii de ani de istorie a credinței în Iisus Hristos ca Mântuitor al lumii au crezut și L-au mărturisit ca Domn și Dumnezeu. Consemnarea din Evanghelia după Ioan a cazului necredinței și încredințării lui Toma prin arătarea Domnului după Învierea Sa este o taină a credinței pe care nu o deslușim decât în fericirea adresată nouă de către Hristos celor care nu am văzut și am crezut. Integrarea noastră în această fericire rostită de Domnul nostru Iisus Hristos se face prin credința noastră înmănușată atât cognitiv, cât și spiritual în realitatea de nezdruncinat a Învierii Domnului. Ferițiți cei ce cred fără să fi văzut se referă la credința în adevărul absolut al Învierii care coboară în sufletul omului. Acesta o primește prin credință, fără a fi nevoie să se încredințeze ca și Toma prin atingerea stigmatelor Domnului. Fundamentul credinței noastre creștine este Învierea lui Hristos, este cheia de boltă a mărturisirii de credință ortodoxe.

Prin credința noastră în În-

viere ni se întărește nădejdea că fericirea cerească este un adevăr, că toate cele nevăzute, despre care ne vorbește Hristos Domnul, sunt adevărate. De aceea credința este încredințarea absolută în existența lui Dumnezeu, Care Se arată în viața noastră prin mărturisire și împlinire a poruncilor Lui. Având credință în Dumnezeu, avem certitudinea vieții veșnice pe care ne-au adus-o Jertfa și Învierea lui Hristos.

Pentru noi cuvintele Mântuitorului „Ferițiți cei ce n-au văzut și au crezut!” sunt o garanție că având credință în Dumnezeu suntem pe calea mântuirii și la capătul urcușului nostru duhovnicesc ne așteaptă bucuria și fericirea veșnică, deoarece Hristos S-a întrupat, S-a născut, ne-a vestit Evanghelia,

S-a răstignit, a murit, a înviat și S-a înălțat la cer pentru ca noi să ne mântuim.

Principalul scop al vieții noastre este mântuirea, orice om având posibilitatea mântuirii, căci Dumnezeu „voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină” (1 Tim. 2, 4).

Obiectivul existenței creștine în lume este dobândirea vieții veșnice și sălășluirea cu sfinții în Rai. Fără atingerea acestui deziderat, existența creștinului este lipsită de sens și conținut. Scopul vieții noastre este mântuirea, adică viața veșnică de care ne-a făcut părtași Hristos Domnul prin Învierea Sa.

(ziarullumina.ro)

(Ioan 20, 28) „A răspuns Toma și I-a zis: Domnul meu și Dumnezeul meu!”

Când Toma a atins trupul Mântuitorului, spunând Domnul meu și Dumnezeul meu, a crezut cu adevărat că L-a atins pe Dumnezeu. Pentru că ei toți au mărturisit un singur Hristos, astfel încât să nu-L facă doi.

Așadar, tu îl crezi pe Toma? Și crezi în acest fel că Iisus Hristos, Domnul a toate, Singurul Născut și în același timp primul născut, este Ziditorul tuturor lucrurilor și Mântuitorul lumii și că aceeași persoană este în primul rând Ziditorul lumii întregi și după aceea Mântuitorul lumii întregi?

(Sfântul Ioan Casian, La Întruparea Domnului împotriva lui Nestorie 6. 19)

Credința în Dumnezeu este izvor de fericire

Credința noastră, învățătura Bisericii noastre este că Domnul Hristos a ieșit din mormânt prin piatra mormântului, și tot așa a intrat și la ucenicii Săi, ușile fiind încuiate și I-a încredințat pe Sfântul Apostol Toma, zicându-i cuvintele acestea pe care să nu le uităm niciodată: „Nu fi necredincios, ci credincios!” Atunci Sfântul Apostol Toma, sub puterea Domnului Hristos, prin puterea Domnului Hristos s-a încredințat și a zis: „Domnul meu și Dumnezeul meu!” Au izbucnit din sufletul lui aceste cuvinte, și Sfântul Apostol Toma, a fost învrednicit de Domnul Hristos să audă și cuvintele: „Pentru că M-ai văzut, ai crezut. Ferițiți cei ce n-au văzut și au crezut!” (Ioan 20, 29)

Deci cine sunt fericiți? Știți cine, cei ce cred, cei ce cred în Dumnezeu, aceia sunt oameni fericiți. Și dacă crede ceva în Dumnezeu și nu este fericit, să știe că nu crede în Dumnezeu sau în orice caz nu crede destul. Credința în Dumnezeu este izvor de fericire. Cine crede în Domnul Hristos așa cum a crezut și Sfântul Apostol Toma, zice și el din tot sufletul, nu pentru că l-a-nvățat cineva, nu pentru că este scris undeva, zice: „Domnul meu, și Dumnezeul meu!”, iar aceasta aduce în sufletul său fericire și-i un om fericit, cum a fost Sfântul Apostol Toma care s-a bucurat de prezența Domnului Hristos așa cum s-au bucurat și ceilalți ucenici.

(Părintele Teofil Părăian, *Lumini de gând*, Editura Antim, 1997, pp. 116-117)

Creăție și întrupare la Sfântul Isaac Sirul

Lumea creată conform revelației scripturistice se împarte în lumea nevăzută și lumea văzută. Isaac afirmă. „În ziua cea dintâi au fost zidite șapte firi înțelegătoare în tăcere și cu glas, ceea ce este lumina. În ziua a doua țaria. În ziua a treia a adunat Dumnezeu apele și a făcut să odrăsească plantele. În ziua a patra a împărțit lumina. În a cincea, păsările, reptilele și peștii. În a șasea, animalele și pe om.”

Sfântul Isaac împarte lumea îngerească în nouă cete cu trei trepte. Pe prima treaptă sunt: Scaunele cele mari, înalte și preasfinte. Heruvimii cei cu ochi mulți și Serafimii cu câte șase aripi. Pe a doua treaptă sunt: Domniile, Puterile și Stăpâniile. Pe treapta a treia sunt: Începătoriile, Arhanghelii și Îngerii. Despre fiecare el afirmă: Serafimii sunt cei fierbinți și arzători. Heruvimii sunt cei cu multe cunoștințe și cu înțelepciune, Scaunele sunt cei ce primesc și odihnesc în ei pe Dumnezeu. Scaunele mai însemnă cei cinstiți. Domniile sunt cei ce au stăpânire peste orice împărăție. Începătoriile sunt cei ce cârmuiesc văzduhul. Stăpâniile sunt cei ce stăpânesc peste neamuri și peste tot

omul. Puterile sunt cele tari în putere și înfricoșate la vedere. Serafimii sunt cei ce sfințesc. Heruvimii sunt cei ce poartă. Arhanghelii sunt păzitorii plini de veghe. Îngerii sunt cei trimiși.

Îngerii sunt creați din nimic și se aseamănă cu Dumnezeu. „Căci Cel ce este, Creatorul mai presus de toate, a așezat în ele o icoană asemănătoare Lui, pe cât e cu putință acest lucru.” Îngerii contemplă mereu uimiți tainele lui Dumnezeu.

Demonii sunt „foarte spurcați și datorită păcătoșeniei lor, nu pot vedea cetele îngerești care sunt deasupra lor.” Demonii fiind purtători de întuneric nu primesc lumina dumnezeiască. Ei nu pot face rău omului decât cu îngăduința lui Dumnezeu, chiar dacă doresc să corupă și să nimicească pe fiecare om. Prin urmare dacă ne alipim de Dumnezeu zi și noapte, El nu îngăduie demonilor, animalelor sălbatice sau reptilelor să ne facă rău, „ci ele stau în fața noastră cu totul pașnice, slujind voii lui Dumnezeu.” Dacă ne alipim de păcat, „Dumnezeu poruncește unuia dintre demoni ca printr-un mijloc sau altul, să nu ne pierdem și să nu ne îndepărtăm de El.”

spunea Sfântul Isaac Sirul.

Lumea nevăzută și lumea văzută este creată pentru a preamări slava și puterea lui Dumnezeu și să dea mărturie despre atotputernicia lui Dumnezeu. Lumea văzută a fost creată ca un templu mareț ce descoperă și oglindește frumusețea dumnezeirii.

Cosmologia, asemenea concepțiilor științifice: pământul e așternut picioarelor Sale iar cerul „boltă”, al doilea cer e așezat ca o „roată lipită de cel dintâi”, oceanul împrejmuește cerul și pământul, „ca un brâu” și înlăuntrul acestor munți, ocupând o jumătate și un pătrar din pământul uscat.

Omul a fost creat și el ca un templu al lui Dumnezeu în care Dumnezeu să se sălășluiește. Fiecare om este înzestrat cu „cinci daruri de o măreție neasemănată: viața, simțurile, rațiunea, voința liberă și autoritatea.” Ființa omenească după Sfântul Isaac este alcătuită din: duh, suflet și trup. Sufletul are și el trei componente: dorință, râvnă și rațiune. Iisus Hristos prin întruparea Sa, îndumnezeiește firea omenească. Păcatul și patimile aparțin firii omului după cădere. Întruparea Fiului lui Dum-

nezeu care este una din temele cheie ale Sfântului Isaac, îl ajută pe om să iasă din starea de cădere, și este momentul în care iubirea lui Dumnezeu pentru oameni se dezvoltă în cel mai înalt grad, este momentul în care omul trebuie să răspundă cu iubirea lui, la iubirea lui Dumnezeu.

Calea spre Dumnezeu în Noul Testament a fost deschisă prin Iisus Hristos. Iisus s-a răstignit pe cruce ca lumea să simtă iubirea lui Dumnezeu față de oameni: „Căci așa a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică.” (Ioan 3, 16).

În concluzie Dumnezeu putea mântui neamul omenesc și altfel, dar El a vrut ca oamenii să vadă iubirea Lui față de ei.

Prin urmare: Slavă Ție Doamne! „Tu care ai dat lumii comorile Tale. Dacă pe Unul-Născutul Tău, Care e în sânul Tău și pe tronul slavei Tale, L-ai dat spre folosul tuturor, ce lucru mai ai pe care să nu-l fi dat creației Tale? Lumea s-a amestecat cu Dumnezeu: creație și Creator a ajuns una.”

Prof. Amalia STANA

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte de onoare: ÎPS. Dr. TIMOTEI SEVICIU, Arhiepiscop al Aradului
Redactori coordonatori: Pr. IOAN TULCAN, Pr. CRISTINEL IOJA
Secretari de redacție: Pr. ADRIAN MURG, Pr. CAIUS CUȚARU,
SORIN GHEORGHE SĂPLĂCAN
Administrație: Pr. FILIP ALBU, Pr. LUCIAN FARCAȘIU

Articolele și corespondența se trimit pe adresa redacției:

Str. Academia Teologică, nr. 9, Arad
Tel/Fax: 0257-285.855, calea.mantuirii@yahoo.com
Tipărit la Poudique srl Arad.
ISSN: 1582-1951; Preț: 1 leu
Costul unui abonament este de 50 lei anual.